

ՏԱՍՆԵՐՈՐԳ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան դիմը 10 րուր, կես տարվանը 6 րուր:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի համարը տասն մեջ:

Օտարադարձարարի փոխում են ուղղակի
Тифлисс. Редакция «Маск»

Խմբագրատունը բաց է առաօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի եւ տոն օրերից):

Ցայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:

Ցայտարարութիւնների համար. գնումով են
խրարանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆՎԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Հոռուց:
Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր: —ԱՐՏԱՔԻՆ
ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Բազմաբնակ: Անգլիա: Գերմանիա:
Ֆրանսիա: Արտաքին լուրեր: —ԽԱՌՆ, ԼՈՒՐԵՐ,
—ՀԵՌԱԳԻՐԵՆԵՐ: —ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: —
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակ Թիֆլիսից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՀՈՐԵՈՒՑ

12 յունիսի

Ձը նայելով որ Ղարաբաղի ազգաբնակչության մի ստուար մասը պարագում է միայն չեթանա- պահութեամբ, չը նայելով որ այս կողմերում տանեակ տարիներ կան, որ 30-ի չափ մետաք- սեայ գործարաններ բանում են, սակայն չեթա- մապահութեան արհեստը ամենին չէ կատարե- լագործված այս կողմերում. չեթանները գլխա- լորագէտ լինում են բացօթեայ առանց ծած- կոցի, որոնց լաւութիւնը կամ փշանալը, կախ- ված է եղանակից: Այս տարի անընդհատ ան- ձրեանքը կատարեալ փնտ հասցրին չեթանա- պահներին, որոնցից ոչ մէկը կարող չեղաւ իր սպասածի 1/8-ն անգամ տանալու, ուրեմն կաս- կած չունենք, որ մեր գործարանատէրերից մեծ մասը ստիպված կը լինեն փակելու իրենց գոր- ծարանները: Ֆրանսիացի պարոն Լէրիսէի փոր- ձերը հին խաղաղի բոժոժի մեր կողմերում ու-

նեցած արդիւնաբերութիւնը վերականգնելու հա- մար, դարձեալ ապարդիւն անցկացան գլխաւո- ռապէս այն տարուան եղանակից ցրտութեան պատճառով:

Թէ ինչքան անհրաժեշտ է միջոցներ գործ դը- նել մեր կողմերի չեթանապահութեան արհեստը կատարելագործելու, այդ եւ թողում եմ ըն- թեքցողի զատողութեանը: Նրեակայեցէք մի գիւ- ղական ընտանիք, որ իր ամբողջ յոյսը դրել է իր այն տարուայ բերքի վրա, որով միայն կա- ռողանում է իր օրեկան ապրուստը հայթայթել, իսկ այդ փշանալուց յետոյ նա ստիպված է ապրել ամենայնպէս չեթանութեան մէջ: Նրկ- լորդը բերքերի այդպիսով փշանալը կամ լաւ չը լինելը մեծ վնասներ է պատճառում եւ այն վա- ճառականներին, որոնք ունեն գործարաններ, ո- ռոնք 100,000-ներով գումարներ մտցնում են այդ գործի մէջ իւրաքանչիւր տարի եւ իրենց արտադրած մետաքսը չէ կարողանում մրցել Ֆը- ռանսիայի աղէի մետաքսի հետ:

Եթէ անձրեանքը բաւական փնտսցին այս տարուան բոժոժի բերքերին, ընդհակառակը շատ նպաստաւոր եղան ցորենի եւ գարու արտե- լին, որոնք մի առաւոտ հունձք խոտանում են ապագային եւ աւելի էժանութիւն:

Մի քանի թուրք բաղդադիւղիները դեռ ան- ցեալ տարուանից ամբարած ունէին բաւական ցորենի եւ գարու եւ սպասում էին գնելի բարձ- ընալու: Սակայն այժմ ստիպված են ամե- նաէժան գնելով վաճառել:

Աբէլ Ապրէսեանց

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՐՔԻՍՏԻՑ

Կ. Պոլսի, 6 յունիսի 81

Ազգ. ժողովը գումարեցաւ յունիս 4-ին, ո- չինչ. եւ ոչ իսկ կրցաւ իր աստեղապետը ընտրել: Նոր երեսփոխանաց ընտրութիւնները վաւերաց- նելով ժամանակ անցուց: Զարմանալի է. 21 տարի է երեսփոխանական ժողով ունինք եւ դեռ չենք որոշած թէ Պատրիարքարանի պաշտո- նացի մը կրնայ երեսփոխան ընտրուիլ թէ ոչ: — Պ. Պարոնեանի ընտրութեան առթիւ այս հար- ցը մէջ էլաւ, երկար վիճաբանութիւններ. պա- տասխանը հաստատական: —Ուրիշ երեքոյթ մ'աւ- երկոտաւորը մը, պ. Մանուկեան, կը բողոքէր թէ իւր թաղին մէջ իրեն թող չեն տուած որ երեսփոխանական ընտրութեան մասնակցի: —Իր թաղին թաղական խորհուրդը մինչեւ անգամ կը զիմարէ եղբի, որ այդ պարոնը բողոքէ առ ժո- ղովն: Երկար բարակ վիճաբանութիւն ալ այս գէպին վրա: Ուրեմն երեսփոխանութիւնը այս- քան կարեւորութիւն ալ ունի որ կը բողոքեն, անչուտ. մանաւանդ որ երբ մեր պատուարժան- ներն իրենց պարտականութեան մեծութիւնը ըմբռնեն: Բայց այս անգամը ընտրութեանց մէջ տեսանք դարձեալ 10 քուէով—16 քուէով երես- փոխաններ ընտրուած. ժողովուրդը չըմբռնէր գեռ ընտրութեանց կարեւորութիւնը եւ չը վազէր թուեռութիւն:

Ազգ. ժողովը պատարագի խնդր մ'աւ ու- նեցաւ: Սոյ գնահանորձը անցեալները պիւղի մը եկեղեցոյն մէջ պատարագ րրած տոնն զոհացել է Լշմիաճնայ եւ Սոյ հանգուցեալ կաթողիկոս- ները յիշելով inde irai. երեսփոխանը հարցապն- դում կընեն, խնդրը կրօնական խորհրդականին կրթից, գալ հինգաբլթի ժողով կայ եւ այս խնդրին վիճաբանութեան նիւթը պիտի ըլլայ: — Պատարագի մէջ վեհ. Կաթողիկոսի անունը Սոյ զահակալի կողմանէ յիշուելը կամ չը յիշուելը բնաւ ժողովրդեան մէջ կարեւորութիւն մը չու-

նեցաւ, ոչ ոք հոգ կընէ. առկէց աւելի հոգ ընե- լու: Նիւթեր կան: —Ամենուն բերանը լոյսը ճըֆ- րէնի անունն է. դեռ երեք օր է եկած է, հաղիւ իր պաշտօնակիցները տեսաւ եւ անգլիական գաղթականութիւնը ընդունեցաւ: — Սուլթանին ներկայանալէ վերջը պիտի ձեռնարկէ հետա- մուտ ըլլալ իրեն յանձնարարուած յայտագրի գործադրութեանը: —Թէպէտ եւ ոչ մէկ խնդրի կարգադրուած է դեռ. յունական հարցը դեռ անորոշ, Չերքոզիայի նոր հարց մը, որ սպաւ- նալից կըլլայ, թուեռուի, Թրիքօլի խնդիրներն, Կրեմէնի անհանգստութիւնները, գանձային դա- տարկութիւն, բայց այս ամենքը արգելք չը պիտի ըլլան հայկական հարցը առաջ քշելու: Հոս կը լսուի թէ Լեւոնական տէրութիւնը մէկ խնդրի լուծելէ վերջ ուրիշ խնդրոյ լուծման ջրադիւր զուրկելու մէկդի պիտի գնեն. այլ ամենուն համար միանգամայն աշխատելը լաւա- գոյն կը տեսնեն. դեպքանք զօրաւոր ճնշումներն սկսած են Բ. Գրան հետ, ինչպէս գաղղիացիք կը- սեն, trop cavalierement, պիտի վարուեն: Մագ- թիւք որ այս ընթացքը շարունակեն:

Ուրիշ խնդիրներու լուծման համար թիւրք կառավարութեան յարուցած արգելքներուն վրա օտար թերթերու մէջ կրնան անգլիկութիւնը կար- դացուիլ: Ինքն միայն մերթնիւ վրա խօսենք, Ուրիշ ասեաններ բաւական զրած ենք, այս չար- թուան նորութիւնը Շէյխ Ուսէտուլլահի Կ. Պոլսի բերուելու լուրն է: Քանի մը օր առաջ լրագիրներն հրատարակեցին թէ Շէյխը Վան քաղաքէն կ'առավարութեան ստիպմամբ, եւ առ- ջի օրն ալ ըսին թէ գնդաւորական հակադրութեան ներքեւ Կ. Պոլսի կը բերուի: Ինչպէս կըլլայ այս. կամ Շէյխը թիւքաց նկարագրածին չափ զօրաւոր էր, այն ասեմ քիւրդերը բնապէս ի- իրենց գլուխը այսպէս երեսի վրա կը թողուն, կամ թէ պատմութեանը չափազանցութիւն էին. եւ թիւք իշխանութեան մասը կար այս դար- ձուածքներուն մէջ: Ասեմ վրա շատ կը խօ- սուի, եւ Շէյխին Կ. Պոլսի բերուելը ամեն տե- կարծիքը այս է, որ Ուսէտուլլահը չէ թէ պարսից հաճոյ ըլլալու կամ դնա պատմելու հա- մար Կ. Պոլսի կը բերեն, այլ բուն իսկ Հայաս-

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Մեծ-Ղարաբաղ, 6 յունիս

«Մշակի» 97 համարի առաջնորդող յօդուածը, որը վերաբերում էր միջ. թղթակիցներին, կար- դացի ամենայն համակրութեամբ: Շատ ճշմարիտ է ձեր ասածը, որ թղթակիցները մեծ մասամբ գրում են զպրոցների, հոգաբարձուների, քանաւանների... վրա: Բայց ինչ անես, որ ես փորձով, փաստերով գիտեմ եւ համոզված եմ, որ եթէ լրագրութիւնը դադարի մտարկել հոգաբարձուներին, վարժա- պետներին, այն ժամանակ մեր զպրոցները եր- բեք առաջադիմութիւն չեն ունենայ: Առ այժմ, ինչպէս փորձը ցոյց է տալիս, մինչեւ հոգաբար- ձուներին չը մտարկես կամ չը խրախուսես, նրանք ոչինչ չեն անի: Ինչքան էլ որ անում են, դարձեալ նրա համար որ լրագրութեան մէջ խայտառակ չանեն իրանց: Եթէ համոզված լի- նէին, որ իրանց գործունէութեանց վրա լրագրում երբեք խօսող չը պիտի լինի, մի տարվայ մէջ զպրոցները քար ու քանդ կ'անէին: Այսպիսի պաշտօնակատարները դժուրեք այնքան չեն վա- խում, որքան լրագրութեան մտարկից, որ ժա- մանակ առ ժամանակ արթնացնում է այդ պիտի քնած եւ անբարխիղճ պաշտօնակատարնե- րին:

Ես այսուհետեւ ուշադրութիւն կը դարձնեմ այն կէտերի վրա, որոնք ձեր առաջնորդող յո- դուածում առաջարկուած էք ձեր թղթակիցներին. բայց մի եւ նոյն ժամանակ չեմ կարող ուշադ- րութիւն չը դարձել այն անխիղճ հոգաբարձու-

թեան, խաբեայ վարժապետների վրա, որոնք ազգի դառն քրտինքով վաստակած փողերը ան- խղճաբար իմ աչքի առաջ լափում են եւ միա- միտներին խաբում զանազան խարդախ ճանա- պարհով: Հագարաւոր օրինակներից միայն եր- կուսը ասենք. Ղարաբաղի զպրոցը 20 տարի է գոյութիւն ունի, երեք տարի է, որ նոր մե- ծածախս զպրոցը վերջացրել են: 20 տարվայ չըջանի մէջ ոչ հոգաբարձութիւնն է հաշիւ տուել հասարակութեան, եւ ոչ վարժապետները իրանց տարեկան գործունէութեանց մասին: Հասարակութիւնից ոչ ոք չէ խմանում թէ իրանց զպրոցը տարեկան ինչքան ծախս ունի, ինչքան փող ունի, ինչքան մուտք, որքան դրամագում, ում ձեռքն են աղ փողերը: Մինչեւ որ լրագրու- թիւնը չը խօսի, ժողովուրդը չի արթնանայ եւ հոգաբարձութիւնը հաշիւ չի տայ եւ մի օր դըպ- րոցը սնանկացած կը հրատարակվի: — Հոգա- բարձութեան ժամանակը մի տարի է անցել է, ոչ դուրս են դալիս ասպարիզից, ոչ գործում են եւ ոչ ուրիշին են յանձնում: Ինչպէս լրագրութիւ- նը չը խօսի, չարթնացնի ժողովուրդին, ոչ ժողով կազմող կը լինի եւ ոչ հոգաբարձու ընտրող: Վերջապէս, իմ կարծիքով, առանց լրագրի բե- րանով վատերկրի մտարկելու, լաւերին խրախու- սելու, մեր զպրոցները կ'անքը վատագի մէջ է: Թէ «Մշակը» որքան ազգեցութիւն է անում մեր ընթերցող հասարակութեան վրա եւ որքան օ- գումներ է տալիս մեր զպրոցներին, ես կը բա- ցատրէի օրինաւոր փաստերով, եթէ միայն տեղ լինէր «Մշակի» էջերում: Այն ժամանակ կարդա- րացնէիք ձեր այն թղթակիցներին, որոնք շատ

տանի բարեկարգութեանց խնդրոյն մէջ Կրան զօրաւոր նեցուկ մը ընելու համար: Բարձրաս- տիճան տաճկաց ոմանք բերնէն ելած խօսքերն այս կարծիքը կ'ի հաստատեն: Շէյխը ինքեւնի գիտաբար պիտի հասկնէ եղբի թէ քիւրդ ժո- ղովուրդը (?) երբեք չը պիտի կրնայ ներել որ Լեւոնայից չնորհի հայք առանձնաշնորհաւ դիրք մը ստանան Հայաստանի մէջ, որոյ հետեւութիւ- նը ուրիշ բան չը պիտի ըլլայ, բայց եթէ քիւ- ժամանակի մէջ քիւրդերու ոչնչանալը. հետեւա- բար ինչ որ ալ ըլլայ, իրենք պիտի դիմադրեն, եւ տաճկաց զանախցութիւնը իրենց հետ է: Ան- ցեալ օր թիւրք դիմաւորական մը, որ Հայաստան երկար ատեն պաշտօն մարած է, կըսէր Վիթէ- ղուր թղթներու ապակեան էք, իսկա՞նք սուրի կ'ընթան են—եւ իրաւունք բիրտ զօրութիւնը բա- լական չարիքներն պատարատ կը պահէ մեզ: Այլ- դեօք դեպքանց ամենուն անկեղծութեանը վրա- տաճ ենք, եւ չը պիտի գտնուին այս արխանհե- ղութեան փառանքը պատճառ բռնելով միւլ խաղ- խաղցողներ: Տեսնենք, երբեք այսքան փափուկ վիճակի մէջ գտնուած չէինք:

Երկու երեք օր է մեր գրական հրապարակն ալ բաւական շփոթութեան մէջ է. մեր գրա- գէտներուն համար նմանը դեռ չը տեսնուած դէպք մը պատահեցաւ. Պ. Նիկողոսեան միտա- մարտութեան կը հրաւիրէ թէ բժիշկ մ'ան-է քիւրդ եւ արի մէջ իրեն դէմ նախատական ընդու գործածող պարոնը, որ Պօլսիցի կը ստորա- գրէ: —

Քանի որ պ. Նիկողոսեան Կ. Պոլսի է, շարք մը յօդուածներ կը հրատարակէ նախ «Մասիս»-ի, ապա Մանուկեանի եւ Հայրենիքի մէջ: Մեզ համար այս յօդուածները շատ հետաքրքրական էին եւ կարեւորութիւն ունէին, վասն զի հեռուէն մեր մէջ եկած հայու մը վրա ինչ սովորութե- թիւն բրած ըլլանիս կուզէինք տեսնել, եւ շատ բաներ որ սովորութիւն ըլլալով ալ մեր աչքին չէր զարնէր, բոլոր իր պարզութեամբ կրնայ նորա- սէքին դրնել: Այդ յօդուածները մեծ արձագանք գտան, որք Հայաստանի վերածնունդը փութաց- նելու կենսական հարցերու վրա էին: Զօրած- ներին իրենց հակառակորդներն ունեցան, բայց անգլիկները կը հրատարակէր եւ մեծ խնամքով կը ժողովէր ու կարտասպէր նորա դէմ գրուած

յաճախ են կպչում հողաբարձուներին, վարժապետներին, քահանաներին, վարդապետներին:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ներկաշարքի, յունիսի 15-ին, օրերը Աստղիկ տունը իր հրաժարական ներկայացումն Արծրունու թատրոնում: Ներկայացվեցաւ մի գործողութիւն «Տրակալապից», մի գործողութիւն «Քոյր Տերեզա» պիէտայից և գաւեշտ: Տիկին Պաշայեան-Տէր-Գրիգորեան երգեց, օր. Աստղիկը կարգադատանքներ, պ. Չիֆեան անցեց Չուլիսի վրա, պ. Տէր-Գրիգորեան կարգաց ժողովրդական պատկերներ և պ. Սաֆրազեանց կարգաց ոտանաւորներ: Կեցեցները և ծափահարութիւնները վերջը կար: Թատրոնը կատարելապէս լի էր: Օրերը Աստղիկ ստացաւ ընծաներ, պատկեր, փունջեր և մի ուղերձ թատրոնատէր հասարակութեան կողմից:

Մենք շատ տեղերից ստանում ենք հեռագիրներ և նամակներ: Երբ մեր ուսանողները հայերը յայտնում են ցանկութիւն բաժանորդ գրելու, այն լրագրին, որ պ. Գիւլօրիէ դիտաւորութիւն ունի հրատարակել փարիզում:

Նորերում, ինչպէս մեզ պատմում են, Թիֆլիսի հայ օրերը պայտանեան դպրոցի պատրաստական դաստան մի աշակերտուէի, որին յայտնեցին թէ այս տարի չէ կարող անցնել առաջին դաստան, լսելով իր մասին այդ վերջինը՝ նոյն օրը յանկարծակի մեռնում է:

Մեզ պատմում են, որ ամենքին ծանօթ և լուսաւորական կրօնին ջերմ պաշտպան պ. Սարգիս Ղալաբաշեան, որ երեւելի հանդիսացաւ անցեալ 1880 թվի «Մշակի» և «Մեղրի» մէջ եղած կրօնական բանակուի ժամանակ, հրաժարելով «Մշակը» ստանալուց, որ շատ անգամ արժանացաւ Ապագայ. ֆէլիտոնների նիւթ դառնալու, նորերում իրան սնանկ յայտնե-

նամակներն, սակայն միշտ կը զգուշանար նորա յարուցած խղիւղներու դէմ գրել: Շատ անգամ կը խնայէ բարեկամաց հետ, ինչ փոքր այսքան առարկայ ընել պ. Նիկողոսեանի անձն. զինքն կը ճանչնամք, թող թիչ մ'ալ խնդրոյն վրա խօսնաւ: Սակայն այսպէս ընելու համար գրել չարժեքու. կարող անձինք պէտք են, ամենիցս կը գրելու գրելու է, սակայն Հայաստանի իրական պէտքերու վրա խորհել և գրել ուրիշ խնդիր է:

Ինչ երկարեմք. մի քանի օր առաջ «Պօլսեցի» նորին հրատարակել կըլլէ, և պ. Նիկողոսեանի մէջ յօդուածին առթիւ (կանանց վրա) այնպիսի լուստանքներ կը տեղայ պ. Նիկողոսեանին, որ իրաւունք կը տեղայ պ. Պօլսեցին: Պ. Նիկողոսեան կը կարծէ որ պէտք է վերջ մը տալ այս տեսակ անպատկառ դրութեան, մանաւանդ որ ինքն զինուորական ըլլալով շատ աւելի պարտականութիւններ ունի, որ իր անձն յարգել տայ: Ինչ կրնայ ըսել իր պաշտօնակցացը, երբ Ռուսիա երթայ և իրեն դէմ եղած գրութիւններն իրեն ցոյց տան: Պ. Պօլսեցին կը պարծենար թէ գրել և սուր հաւատարմապէս շարժելու կարող է. թէպէտ գրելու էր մի գրեցած անձն է, չէ թէ սուր մը, այլ զմեռել մը իսկ տեսնէ, կը սարսափի, օտակայն Կ. Պօլսի ֆանֆարօն առնել ըսելով մեծ է: Այս անգամ այս խեղճերուն աղէկ դաս մը եղաւ: Պ. Նիկողոսեան քանի մը օր առաջ երկու բարեկամներ իր այցիւղումովը կը խրկէ թէ Երճեման խմբագրատունը, խնդրելով որ ծանօթացնեն իրեն Պօլսեցին և նա ալ, ըստ պատուաւոր անձանց սովորութեան, զոհացում տայ այն անձին, զոր նախատած է: Երբ պ. Նիկողոսեանի վկայները կը ներկայանան, Թէր ճեմանի պ. անօրէնը շատ կը զարմանայ, և կը յայտարարէ թէ ինքն չը կրնար ըսել «Պօլսեցի» ո՞վ ըլլաւ: Պ. Նիկողոսեանի վկայները կը յայտնեն թէ, այս պարագային մէջ պատասխանատուութիւնը ինքն անօրէնը կը ստանձնէ, և թէ պ. Նիկողոսեանն ո՞ր է, կըրպով հատուցում պիտի առնէ պ. անօրէնին. բիւ մը երկար կը խօսին, մէջ մ'ալ երկու պաշտօնակցը ոտիկանութեան ներս կը մտնեն և վկայները ձեր-

լով 56,000 ռուբլ գումարի, անհետացաւ Թիֆլիսից, թողնելով բազմաթիւ ընտանիքներ, որոնց պարտ էր, աղքատութեան մէջ: Անա այդպիսի հերոսներից, որոնք քանդում են հարկաւար ընտանիքներ, բաղկացած է կրօնական պաշտպան գիմակի տակ ծածկվող մարդկանց բանակը:

Ղալաբաշի կողմերից մեզ ուրախալի լուր են հաղորդում, որ այս տարի հունիսը շատ առատ է այգիները:

Լսում ենք որ պ. Ալեքսանդր Զովակիմեանց, որ հանգուցեալ աղքատներու օգնելու յոյն աւագ քահանայ Բաբա Տէր-Արմիլի օրդին է, ուսումնասիրել է Մալիկի կողմերի հայ-բօշաների լեզուն և մտադրել է իր աշխատութիւնը ներկայացնել Թիֆլիսում լինելու հնագիտական ժողովին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻՅՑ մեզ գրում են որ գերմանացի երեւելի աշխարհագետ Կիւլեբարի Հայաստանի աշխարհագրութեան ամենաճիշդ քարտէզը մինչև այս տարվայ սեպտեմբեր ամիսը բոլորովին պատրաստ կը լինի և այդ աշխատանքը ի հարկէ շատ կը նպաստի Հայաստանի աշխարհագրութեան ուսումնասիրութեանը:

ՆՈՒԽՈՒՑ մեզ գրում են որ այգիները շատ մեծ էժանութիւն է տիրում առաջին հարկաւորութեան միջնակների վրա: Հացի ֆոնտը արժէ, առաջին տեսակը 2 կօպէկ, պահիրը պուրը 2 ռուբլ 40 կ., բրինձը պուրը 1 ռ. 30 կօպ. և այլն: Բայց առուուր ամենին չը կայ Նուխու մէջ, վաճառականները և արհեստագործները ամբողջ օր խնամքներով ընկած, պարագայութիւնից միմեանց բարատելով են դրաղւած:

Թիֆլիսի Նորաշէն եկեղեցու աւագ քահանայ տէր Գէորգ Տէրաբեկեանց խնդրում է ուղղել մի զրպարտութիւն իր մասին, որ անա «Մշակի» № 21 մէջ, այն է որ նա իբր թէ անյայտ պատճառներով անհոգ է վերաբերվում դէպի Թիֆլիսի ընտանիքները կրօնի դասերը: Մենք

բակաւելով կը տանեն ոտիկանութեան դուռը, որ հարցաբնութեան կենթարկուին և երաշխաւորներ տալով հաղել կազմաւոր, պայմանաւ որ վերադառնան պիտի ներկայանան ոտիկանութեան: Թէ Երճեմանի է ֆէրճեմանի հակառակութիւն մը չունենք, մանաւանդ որ միշտ իրեն նպատակաւոր գրած ենք «Մշակի» մէջ. ամեն առիթն որ աղբային քաղաքական խնդրոյ մէջ արի ընթացք մը կը բռնէր, և երբ քաղաքի ընտրութիւնը կը կարծէր «Մարտ», «Մշակի» մէջ մենք այս նախատեսաց դէմ ձայն կը բարձրացնէինք, պաշտպանելով Թէ Երճեմանը: Այժմ՝ ալ անկողնականութեամբ պէտք է պարտաւորենք Թէ Երճեմանի այս ընթացքը մենամարտութեան խնդրոյ մէջ:

Առ ինքն եկած վկայները ոտիկանութեան մասանել այնպիսի վատութիւն մ'է, որ ոչ երբեք կըրնայ արդարաւար. մինչև իսկ վայրենի աղբերն կը յարգեն պատգամաւորները, որք անբոնարատ լինէն: Վկայները ուրիշ բան չեն ընել, բայց թէ յայտնեն անոր կամքը, որու կողմէ որ եկած են, արդ ի՞նչ Թէ Երճեմանի պ. Տնօրէն կը կամէր թէ իր անձը վտանգի մէջ է, պէտք է ուղղակի պ. Նիկողոսեանի դէմ ապահովութեան միջոցներ վնասուել. սակայն նա ուսու է, զօրական, կը տեսնէ առջեւ հայ մը, որ թիւրք հպատակ է, պաշտպան չունի, շուտ գնալ վնասուելու յանձնելու է. ինչ վնասուելութիւն:

Այժմ ոտիկանութիւնը ուրիշ գոյն կուզէ տալ այս խնդրոյն, քաղաքական դաժնածք մի կըրեակայէ, կը սկսի հետամուտ ըլլալ թէ ո՞վ է այն ուսանողներից հայը, հոս հրաւ հետ վերաբերութիւն ունի, ինչու համար եկած է. ալ իսկ մը դժուարութեանց դուռ բացուցաւ: Վկայներէն մին, պ. Միլլա. պարսից հպատակ է, անոր համար երկուք չը կայ, իսկ պ. Բէշկէկ թիւրք հպատակ ըլլալով, մեծ վտանգ կայ նորա համար այս բարդաւոր երկրի մէջ:

Պ. Նիկողոսեանի պէտք է ծափահարենք. ինչ որ ալ ըլլան վիլիստփայական կարծիքներն, մենամարտութեան վրա, և շատ ընտիր երկուստարներ տեսանք, որ բոլորովին համաձայն են պ. Նիկողոսեանին բռնած ընթացքին, ասոնց շատերն նորա յօդուածներուն համակարծիք չը-

այժմ կարող ենք վկայել որ տէր-հայրը ամենեւին մեղաւոր չէ, եթէ մի քանի ժամանակ չէր յաճախում դասերին, քանի որ փետրվար ամսին նա սատակի հիւանդ էր և նրան օպերացիա էին արել քարի հիւանդութեան պատճառով: Տէր հայրը, ուրեմն, ոչնչով մեղաւոր չէ, քանի որ նա մահամերձ հիւանդ էր, բայց բնական դպրոցի վարչութիւնը այնու ամենայնիւ Գէորգ աւագ քահանայի բացակայութեամբ կարող էր հրաւիրել ժամանակաւորապէս մի այլ կրօնուսույց, որպէս զի դպրոցի հայ մանուկները առանց կրօնի դաստուարութեան չը մնան տէր Գէորգի տկարութեան ժամանակ:

ՆՈՒԽՈՒՑ մեզ հաղորդում են, որ այգիները քաղաքային ուսումնարանը արագ քայլերով առաջ է գնում և 300-ից աւելի հայ աշակերտներ կան այնտեղ, բայց հայոց լեզու և կրօն ամենեւին չը գիտեն: Ուղիղ է քաղաքային ուսումնարանի ծրագիրը այնպէս է կազմված, որ հայ մանուկները նախ պէտք է հոգեւոր ուսումնարանում ուսանեն աղբային լեզու և լուսաւորական կրօն, բայց և այնպէս ոչ ոք հայերից չէ կամենում տալ իր որդուն հոգեւոր ուսումնարան քանի տէր Սիմէոնը և տիրացու Համբարձումը իրանց հար չեն կարի այդտեղից: Զարմանալի է. ամբողջ ժողովուրդը գոհվում է մի ինչ որ տէր Սիմէոնի և նրա տիրացու Համբարձումի կամքին:

Ներսիս Կ. պօլսեցի հայ պարոններ, որոնք այժմ Թիֆլիսում են, խնդրում են մեզ յայտնել որ կը կամենային պարագայունք գտնել մեր քաղաքում: Նրանք յանձն կառնէին դաստուարութիւնը թէ աղբային դպրոցներում, թէ տներին մէջ, կամ՝ նոյնպէս կանտորաների մէջ ալ և այլ պարագայունքներ, գրապահութիւն, հաշաւագրութիւն, թղթակցութիւններ կատարելը և այլն: Պարոնները դիտեն Փրանսերէն, տաճկերէն, անգլերէն և հայերէն լեզուները, նոյնպէս և հաշաւագրութիւնը: Տեղեկութիւնների համար կարելի է դիմել Թիֆլիսի Նորաշէն եկեղեցին, որտեղ կարելի է հարցնել երկու պօլսեցի երիտասարդների մասին:

Լալով հանդերձ: Վստի զի ինչ է հոս մեր քաղաքում. ամենուր պատկեր առջի դէպքը ելլող ինքնին ձեռքն է. փախուկին մէկը գրիչ մը կտանէ, անուրը կը ծածկէ, կը յարձակի դէմը, կը կարգաւորէ թերէն և կըլլան խայտառակ: Որէնք չը կայ այս երկրին մէջ, որ ինքզինքը պաշտպանեն. եթէ դատաւորներ երթան ամբողջ ամիսներ պէտք է կրօնացնեն և առանց արգելափակումի: Չը տեսնեք միւր երկու հայ խմբագիրներ դեգերել ոտիկանութեան դուռը, և եղեռնագործներու հետ միասին նստած որ դատուէին, և վերջապէս հաշտուելն ուրիշ միջոց չը դատեն և նախատնդները: Սրբ երբ մեր գրիչ շարժողները գիտնան որ ասպրապան կերպով չը պիտի կրնան խօսել և գրել, զի դէմքերն յանկարծ սուր շարժող մը կը գտնուի, ինքզինքն պիտի սանձեն. խմբագիրներն աւելի զգոյշ կըլլան: Սէ կը կարծենք որ այսուհետեւ պ. Նիկողոսեանի օրինակն հետեւողներն ունենայ, որոյ արդիւնքը ինչպէս ըսինք պիտի ըլլայ սա, որ Կ. Պօլսոյ լրագրութիւնը «գրու կան և կը դառնա ապարիչ» մը չը պիտի կոչեն ինչ ու շատերը:

Դիտէք, ինչ տարբերակ պատճառ կուտայ Թէ Երճեման. պ. Նիկողոսեանի հրաւերը մեր ժելու համար «երկրին» օրէնքները չեն ներքէ կըլլէ, և ուր մենամարտութիւնը օրինաց մէջ է, ծածուկ կըլլայ: Երբ կըսուի թէ արտասահման կը գնանք, ասոր պատասխան չը կայ: Պ. Նիկողոսեանի մենամարտութեան հրաւերը մերժելով Թէ Երճեման, արդեն ըստ սովորութեան պ. Նիկողոսեան հոհացում գտած է, և այնպիսի պէտք է բաւէ: Պ. Նիկողոսեանի դէմ, անձնական նախատեսութիւն իր նամակներ ուրիշ թերթերում մէջ ալ կը տեսնենք, վերադարձին պ. Նիկողոսեան անտոյմէ ալ հայել պիտի պահանջէ կարծեմք:

Այս խնդրոյն վրա կարելու կէտ մը մուցանք: Միայն մեր յարգութեան մէջ չէ որ այս նիւթին վրայ կը խօսուի. օտար թերթերն ալ կը գրեն: Երէկ ձեռքի տէր է աւագ Կ. թիւրք, որ անձկաց բարձրագոյն դասի օրդանն է, առանձին յօդուած մը նիւթ կընէր այս խնդիրն, և ճշմարիտ բիրտ թիւրքի մը տեսակետով կը բնադատէր, ու ինքզինքն Թէ Երճեմանի պաշտ-

ՂԱՐԱՔԻՆԻՍԻՑ մեզ գրում են: «Կուք ինչու էք թէ մեր դպրոցը չունէր մինչև այժմ մի արտաքին և ինքն աշակերտները ամեն օր պէ իրանց բնական հարկաւորութեան համար պէտք է միշտ տուն վազէին: Վերջապէս այս օրերս երբ Ղարաքիսի դպրոցի արտաքին շինութիւնը, երկու տարվայ աշխատանքներից յետոյ, նոր աւարովեցաւ, յունիսի 6-ին, ժամը 7-ին անգուլ կաշմալը այնպէս փչուր փչուր արաւ այդ երեւելի շինութիւնը, որ մնաց մի երկու սալ քար և մի փոս, աւելի ոչինչ, ուղիղ այնպէս, ինչպէս չը շինած ժամանակը»:

Ղարաքիսից մեզ գրում են որ այդ գիւղի տանուտէրը բազմաթիւ մականերով սկսեց վերջապէս Կիւլաղակեանի ճանապարհը շինել, որպէս զի այսուհետեւ գիւղացիները Լոռու անտառից կարողանան փայտ բերել, որովհետեւ Ղարաքիսի անտառապետի հետ գիւղացիները չեն կարողանում ոչինչ գործ ունենալ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԲՕԼԳԱՐԻՍ
„Daily News“ լրագրի մէջ մի նամակ է տպւած: Բաղարարայից, որ խստութեամբ պահարարում է բաղարարական իշխան Ալեքսանդրի քաղաքականութիւնը: Նամակի մէջ տպւած է, թէ իշխան Ալեքսանդր, չը բաւականանալով բաղարարական ժողովը երկու անգամ արձակելով, կամենում է, որ կառավարութեան բացառական ճնշման տակ ընտրվեն օրէնսդրական ժողովի անդամները: „Daily News“ իր կողմից աւելացնում է, թէ Անգլիան նրա համար չաշխատեց լուծել բաղարարական հարցը, որ Թիւրքաց անտանի լուծը մի ուրիշով փոխարինվի: Անգլիական կառավարութիւնը պարտաւոր է

պան կը ցուցնէր:—Անշուշտ նա գոհ է, իբր թիւրք, որ հայ մը հայը յանձնէ ոտիկանութեան, մանաւանդ այնքան անպարտ կերպով: Թիւրք թերթը ինչ կը հասկնայ պատու խղիւղներէն իսկ «Stamboul» Կ. Պօլսոյ եւրօպական ամենին կարեւր թերթը կը ծագրէ Թէ Երճեմանը, կը նկարագրէ այն սարսափը որ արեւելի խմբագրատանը մէջ կը տիրէ, երբ մենամարտութեան անուն կը հնչեն հոս. այնքան կը չիտիւն, որ մինչև իրենց կազմաւոր թանաքը քահանայ տեղ կը խմեն, և ուրիշ ճառ չեն գտնել, բայց և թէ ոտիկանութեան դիմել:

Իբրեւ կը ցուցնէր, որ մեր թերթերն մին այսպէս ծագու առաւելաւ որ ըլլայ եւրօպացաց առջեւ, այնպիսի խնդրոյ մը առթիւ, որոյ իրենք կարեւորութիւն կընծայեն: Stamboul-ի խմբագրութիւնը իբր եւրօպացի Ժեռեղէն մը շատ աւելի աղէկ կը հասկնայ պ. Նիկողոսեանի հրաւերին ինչ ըլլալը, և ընդունած պատասխանին խեղճութիւնը, հետեւաբար այս բաներու Թէ Երճեման պէտք էր գիտնալ: Այլ մը օր ի գիտալը, ալ ալ թիւրք, և երկուքին գաղափարներուն մէջ տարբերութիւն կայ, և բաւական մեծ:

Այս առթիւ սա ըսենք, որ ինչ ալ ըլլան պ. Նիկողոսեանի կարծիքներն, միշտ զինքն կը սիրենք ու կը յարգենք. երախտագրութիւն մը ունենք իրեն, իր գրչով մեծամեծ հարցեր յուզեց, հրապարակ նետեց, իր գրչով զօրաւոր նեցուկ մը եղաւ անոնց, որք Ռուսիոյ իրենց եղբայր անկողնութեանը կը դիմէին: Սրաբանական ընկերութիւնը պ. Նիկողոսեանի գրչին արդիւնքներն վայելած էր, Սովետոյ յանձնախումբը գիտէ ինչեւ ըրաւ պ. Նիկողոսեան, որտեղ շարժելու, և Միացեալ ընկերութիւնը այնքան լաւ գիտէին նորա գրչի աղբերութիւնը, որ նորա վարչութիւնը մինչև ի Բէրլինը համակաւ կը դիմէր նմա և կը խնդրէր որ ի նպատակ Միացեալ ընկերութեանց իր ձայնը բարձրացնէ: Իսկ ուսութիւնները միջոցաւ աղբին մարդուած ծառայութիւնները, զոր դու կը մատուցանէ և պիտի մատուցանէ, մոռնանք:

դիմել Եւրոպայի դատաստանին, եթէ բոլորական խառնակութիւնները չը վերջանան:

Բէլգրադից «Polit. Corresp» լրագրին հաղորդում են, թէ Բոլգարիայի ներկայացուցիչը գանդապից տեղական կառավարութեանը սերբական լրագիրներէ յարձակուէնքներ պատճառով բոլգարական զորքերի մասին: Սերբիայի կառավարութիւնը խոստացաւ դատաստանական հալածանք սկսել յիշեալ լրագիրներէ դէմ, եթէ այդ բանը պաշտօնապէս կը պահանջէ բոլգարական կառավարութիւնը:

Թիւրքաց կառավարութիւնը յայտնել է պետութիւններէ ներկայացուցիչներին, որ իշխան Ալեքսանդր խախտում է Բերլինի դաշնագիրը, աշխատելով անսահման իշխանութիւն ձեռք բերել:

Անգլիական պարլամենտը արդէն մի քանի անգամ բարձրացրել է բոլգարական հարցը, թէպէտ նա այդ հարցին այնպիսի ուշադրութեամբ չէ վերաբերուել, որին նա կարօտ է: Նորիւրմա համայնքներէ ժողովի անդամներէ մէկի հարցին պատասխանելով, որ բրիտանական կառավարութիւնը միշտ կը պաշտպանի ազատութեան, արդարութեան և օրինականութեան մեծ սկզբունքները: Վարդապետ իր կարծիքը բոլգարական գործերի մասին յայտնեց մի մասնաւոր նամակով, որին բոլգարական կառավարութիւնը պատասխանեց իր կողմէ միջոցներով: Ազատամիտ կուսակցութեան «Daily News» լրագիրը առում է, որ Անգլիան իրաւունք ունի ձայն բարձրացնել և պաշտպանել Բերլինի դաշնագրով որոշուած օրինաւոր կարգը Բոլգարիայի մէջ եւրոպական պետութիւններէ անվիճական մասնակցութեամբ: Պարլամենտի անդամներէ մէկը նշանաւոր մեծամասնութեան կողմէ բոլգարական գործերի մասին նոր կարծիքը յայտնեց, ինչ որ Վարդապետ էր յայտնել: Այդպիսով բոլգարական իշխանի նպատակներին դիմադրում է անգլիական հասարակական կարծիքը, որի հետ համաձայն է Եւրոպան, բացի Վերմանիայից և Աւստրո-Ունգարիայից, իսկ այդ ընդգրկմաբնութիւնը մեծ նշանակութիւն ունի Բոլգարիայի համար:

Բոլգարիայից ստացված վերջին տեղեկութիւններէց երևում է, որ բոլգարական գործերի դրութիւնը շատ վատ է: Կալաուսթուրթիւնները, զինուորական դատարանը, մամուլի հալածելը, վարչական խիստ միջոցները, զրանք բոլորն էլ, կարող են շատ վատ հետեանքներ ունենալ: Թէպէտ աւստրիական և գերմանական մի քանի լրագիրներ հաղորդում են, որ Բոլգարիայի մէջ գործադրած միջոցները և իշխան Ալեքսանդրի բռնած ընթացքը ոգևորութեամբ են ընդունուում ժողովրդի կողմից, բայց այդ լուրերի աղբիւրները շատ կասկածելի են և նրանց հաղորդող լրագիրներն էլ իրանց նպատակներն ունեն:

ԱՆԳԼԻԱ

Կալուածական միութեան փակելու հարցը դարձեալ բարձրացած է, չը նայելով որ դեռ նորիւրմա այդ բանը անկարելի և սահմանադրութեան հակառակ էր համարուում: Բայց այժմ օրինակ են բերում, որ մի ժամանակ կաթօլիկներէ միութիւնը ապօրինի համարվեցաւ կառավարութենից և փակվեցաւ: Ֆորտեր դեռ ևս իրանդիայից չէ վերադարձել և այդ պատճառով կառավարութիւնը միջոց չունի վերջնականապէս

վճռել այդ հարցը: Կորիկ կոմսութեան մէջ ուղարկված գործերը այնտեղ երկար ժամանակ կը մնան երկաթուղիները, հեռագիրները և պոլիցիական տները պաշտպանելու համար:

Իրանդական ապստամբութեան գլխաւոր մասնակիցների մասին արդէն կայացաւ գաղտնիքը: Նրանցից հինգ մարդ գատապարտված են չորս ամսվայ կալանաւորութեանը, 15 երեք ամսվայ, իսկ մնացածները դրամական տուգանքներին: Այն տեղերի մէջ, ուր անկարգութիւններ են սպասվում, տարածված են կառավարչական ազդարարութիւններ, որոնք հրաւիրում են ժողովրդին հանդիսաւ մնալ և կարգը չը խանգարել, սպառնալով հակառակ դէպքում մեղաւորներին սատիկ պատժել:

Լոնդոնի «ժողովրդական միութիւն» մի ժողով կայացրեց, որին առաջարկվեցաւ ընդհանուր դործողութեան նախագիծը: Նախագիծը 'ի միջի այլոց պահանջում է, որ հասակաւոր ընտրողները հաւատարմութեանը օրինակ, ընտրողական շրջանները միմեանց համեմատ լինեն և որ օրէնսդրական շրջանը միայն երեք տարի անէ: Ժողովի նախագահը յայտնեց, որ անգլիական հասարակութիւնը, հաւանութիւն տալով իրանդիայի մէջ կատարված բռնութիւններին, կարող է դրանից ինքը վնասուել: Իրանդական անկարգութեան մասին առաջարկութիւնը պաշտպանում էր իրանդացի պատգամաւոր Մակ-Կորտի: Նախագիծը միաձայն ընդունվեցաւ ժողովից:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

«Berliner Tageblatt» գերմանական լրագիրը մի համեմատական յօդուած է տնայել իշխան Բիսմարկի և Գամբետտայի մասին, որոնք միասնակ հիշելով իրենց ունեն Եւրոպայի մէջ, չը նայելով նրանց պաշտօնական դրութեան զանազանութեանը: Այդ համեմատութիւնը այն եզրակացութեան է համում, որ առաւելութիւնը Ֆրանսիական գործիչի կողմն է:

Գերմանական կանցլերը ստիպում է հրապարակել նրա կարծիքներին, չապացուցանելով նրանց իրաւացիութիւնը, այլ ստիպումը, մինչդեռ Գամբետտա ազդում է իր ապացոյցների ուժով, առանց ստիպելու, ազատ խօսքի օգնութեամբ: Իշխան Բիսմարկ միշտ հիմնվում է իր հեղինակութեան և իշխանութեան վրա, աւելորդ համարելով համոզել երկրը և նրա ներկայացուցիչներին իր ձեռնարկած վերանորոգութիւնների օգտակարութեան մէջ: Նա անց է կացնում իր անձնական հայեացքները մինչև անգամ մասնագիտական հարցերի մէջ, ուշադրութիւն չը դարձնելով մասնագէտների կարծիքների և ժողովրդական ճիշդ ցանկութիւնների վրա: Փոխանակ իր անտեսական միջոցների անհրաժեշտութիւնը ապացուցանելու իշխան Բիսմարկ ուշադրութիւն չէ դարձնում ազատամիտների և հասարակութեան լուսաւորված դասի ընդգրկմաբնութեան վրա և, միացած աստիճանաւորներին, պահանջողականներին և կղերականների զանազան տարրերի հետ, մաքաւում է ազատամիտների դէմ:

Թէ հասարակութեան վրա և, միացած ազգաբնակչութիւնը կասկածաբար է վերաբերվում իշխան Բիսմարկի տնտեսական տեսութիւնը, որ պէտք է մեծացնէր պետական եկամուտները, երկրի մէջ թանկութիւն գցեցին: Իշխան Բիսմարկի սօցիալական փ-

րանորոգութիւնները վերջ 'ի վերջոյ այն հետեանքն են հասցնում, որ դժուարացնում են բանւորների մեծամասնութեան դրութիւնը, ապահովելով փոքրամասնութեանը:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Ֆրանսիական առաջին մինիստր Ժիւլ Ֆերրի մտադիր է մի քաղաքական ճառարտասանել Էպինայի մէջ, որտեղ նա ուղեորվում է այդ քաղաքի մէջ կազմվող դեղատնտեսական ասիին ներկայ գտնվելու համար: Ֆերրի մտադիր է այդ ճառով բացատրել այն թերի կարծիքները, որոնք տարածվել են կառավարութեան չափաւոր ընթացքի պատճառով հասարակական կարծիքը դրաւոյ նշանաւոր հարցերի վերաբնութեամբ:

Պատգամաւորների ընտրութիւնները երեք սեպտեմբերին կը կատարվեն: Նահանգական գրեթէ բոլոր լրագիրները ծաղրում են «République Française» լրագրի հաղորդած լուրը, իբր թէ ընտրողական օրէնքի մերժելը սենատի կողմից նահանգներում մեծ տալանորութիւն գործեց: Այդ լրագիրները պնդում են, որ նահանգները սենատի վճռին անտարբերութեամբ վերաբերվեցան և նրանց վրա վատ տպաւորութիւն գործեց պատգամաւորների ժողովը ժամանակից առաջ արձակելու պահանջը: Այսպէս խօսում են ոչ թէ յետադիմական լրագիրները, այլ նրանք, որոնք մինչև այժմ Գամբետտայի պաշտպաններն էին: Հաւատացնում են, որ Գամբետտայի բարեկամները ամեն կերպ աշխատում են դժուարութիւններ պատճառելու համար: Նրանք պնդում են, որ Գամբետտա թողնի պատգամաւորների ժողովի նախագահութիւնը և բոլոր միջոցներով աշխատի մինիստրութիւնը իր ձեռքը գցելու համար: Գամբետտա սառնութեամբ է ընդունում այդ խորհուրդները:

Ընդհանուր ուշադրութիւնը դարձրած է «Հալֆան ընկերութեան» նկատողութեան վրա, որ սպառնում է Թիւրքիային Տրիպոլիսի գործեր ուղարկելու համար այն նպատակով, որ ցոյց տրվի տեղական հասարակութեանը, թէ Տրիպոլիսը Թիւրքիայի նահանգ է: Կարծում են, որ այդ նկատողութիւնը վատ տպաւորութիւն կը գործէ: Գամբետտա դարձեալ մի նշանաւոր անաշուղտութեան հանդիպեց: Նա յոյս ունէր, որ այժմեան պատգամաւորների ժողովը ժամանակից առաջ կարձակվի և ինքը կը կառուցանայ պատրաստել նոր ընտրութիւններ գրեթէ և սենատի դէմ: Նրա օրնական Բարբու պատրաստականութիւն յայտնեց առաջարկել պատգամաւորների ժողովին, որ նա հրաւիրի նախագահ Գրեթիին ժամանակից առաջ արձակել պատգամաւորների ժողովը: Յունիսի 13-ին հաւաքվեցան հանրապետական կուսակցութեան բոլոր բաժինները՝ այդ հարցը քննելու համար: Վիճաբանութիւնները շատ տաք էին և նրանց հետեանքը անապասելի: Հանրապետականները 250 ձայների մեծամասնութեամբ 70 դէմ վճռեցին չը պահանջել այժմեան ժողովի արձակելը: Հանրապետական միութիւնը սենատի մէջ յայտնեց, որ նա սահմանադրութեան վերաքննութիւնը օգտակար է համարում, միայն թէ պատգամաւորների ընտրութեան համար ներկայ րո-

պէն անցարմար է: Ինչպէս երևում է Գամբետտա վճռել է հանգստութեամբ տանել անձնական այդ անաշուղտութիւնները և այժմ «République Française» լրագիրը չափաւորութիւն է քարոզում: Այժմեան երկպառակութիւնները սենատի և պատգամաւորների ժողովի մէջ բանի վերաբերում է Գամբետտայի և Գրեթիի մէջ եղած սառնութեանը: Պատգամաւորների ժողովը շուտով կը սկսի բեւեռների քննութիւնը:

Մինիստրների խորհուրդը վճռեց, որ այլ ևս չէ կարելի պատգամաւորների ժողովի արձակելու հարցը քննել, քանի որ պարլամենտական մեծամասնութիւնը կայացրել է վերոյիշեալ վճիռը: Կառավարութիւնը մտադիր է առաջարկել, որ զալթականութիւնների մէջ ընդհանուր ընտրողական օրէնքները գործադրվեն, փոխանակ արտաքույ կարգի օրէնքների: Պարլամենտական աշխատանքների վերջը Գրեթի կամենում է գլխի ֆրանսիական օրէնսդրական ժողովներին մի շրջաբերականով և այնուհետեւ այցելել ֆրանսիական նահանգները:

ԱՐՄԵՆԻԱ ԼՈՒՐԵՐ

—Լրագիրները հաղորդում են, որ Կ. Պոլսի ուսանող հետպան Նովիկով առաջարկել է Բ. Գրանը մի ծրագիր փոքր-Ասիայում վերանորոգութիւններ մտցնելու մասին:

—Վանից մեկ մասնաւոր նամակով հաղորդում են որ Թիւրքիան շատ կասկածաւոր աշխարհ է նայում այդպիսի մարմնավարութեան և Հայաստանի աշխարհագրութեան դատաւորութեան վրա: Կարծես դրանց մէջ տեսնում է երկու զօրեղ թշնամիներ, որոնք պատրաստվում են իր դէմ մարտնչելու:

—Կարինից մեկ հաղորդում են որ ալգաւեյ անհամբեր սպասում են նոր բարձրագոյն զըպացի բացման և թէ նորաւարտ ուսումնական խումբը պէտք է չուտով արտասահմանից գալ այդ քաղաքը իր գործը սկսելու համար:

—Վանից մեկ գրում են որ մինչև այժմ Վանի և Էրզրումի (Կարինի) մէջ տեղութեան փոստ չը կար: Այժմ հաստատվել է այդ երկու քաղաքների մէջ փոստային հաստատարարութիւնը և այժմ նամակները Կ. Պոլսից 13 օրվայ միջոցում վան են հասնում:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամերիկայում սարում է և առողջ դրութեան մէջ է գտնվում մի կին՝ միս Մարգարիտա Բէլէ, որը յունվարի 8-ին տնում էր իր ծնողան օրը 110-դ անգամ: Անգլիական թղթակիցը գրում է, որ ինքն համոզվեցաւ այդ կնոջ տարիներին ճշգրտութեան մէջ նրա ծին եկեղեցական գրքերից, որի մէջ գրված են նրա բոլոր ապականները:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 յունիս: Պետական բանկի 5% տոմսերը առաջին շրջանի արժէ 96 ռ. 50 կ., երկրորդ 94 ռ. 50 կ., երրորդ 94 ռ. 50 կ., չորրորդ 94 ռ. 62 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսերը արժէ 225 ռ. 50 կ., երկրորդ 219 ռ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսերը արժէ 93 ռ. 12 կ., երկրորդ 92 ռ. 87 կ., երրորդ 92 ռ. 87 կ., ոսկի 8 ռ. 15 կ.: Ռուսաց 1 ռուբլ Լոնդոնի վրա արժէ 24.45 պէնս, Ամստերդամի վրա 123 պէնս, ռուսաց 100 ռ. Համբուրգի վրա արժէ 209 մարկ, Փարիզի վրա արժէ 256 ֆրանկ 87 սանտիմ:

Նախագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԲՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

Չը նայելով մարտերի աւելանալուն ապրանքները առաջայ գներով կը ծախվեն.
ԿՕՆԳՕ-ԹԷՅ 1 ռ. 5 կ. և 1 ռ. 10 կոպ., շատ լաւ **ՄՕՆԻՆԳ** 1 ռ. 20 կ. և 1 ռ. 40 կ., հիանալի **ԿԱՅՍԱՌԻ** 1 ռ. 60 կ. և 1 ռ. 80 կ. և **ԱՄԵՆԱԼԱԻ** **ԹԷՅ** 2 ռ. առանց թղթի: Անգլիական ըէֆօլիւրներ 4 ռ.—40 ռ. և հրացաններ 20 ռ.—200 ռ. Անգլիական խանութի մէջ: Գործակալութիւն **ԲԱՐՆԱՐԻԻ ԹԱՄԲԵՐԸ**, ջանաւոր **ԿՈՂՊԷՔՆԵՐԸ**, Տուրքիոյ **ԳՐԻԶՆԵՐԸ** և էկսորակա կալաօ- շօլօյակի ծախելու համար, որոնք վարիդի հանգիստ ժամանակ ոսկէ մեդալ ստացան: **ՀՈՏԱԻԷՏ ԹԷՅԻ ՖՈՒՆՏԸ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԹԷՅԱՄԱՆՈՎ** 1 ռ. 65 կ. և ամենալաւ 2 ռ. 30 կ.: Վաճառականներն օգտուէա է մեծ քանակութեամբ ապրանքներ առնել Անգլիական խանութի մէջ: Ամբողջ հազուստ 15 ռ., կօֆեկաներ հազի գէժ 60 կ. ֆոնտը:

93—100

ՐՕՍՏՕՎ ԳՕՆԻՎՐԱ ՔԱՂԱՔԻ ԳՈՐԾԱՐԱՏԵՐ ԵԱ. Ս. ԿՈՒՇՆԱՐԵՍՈՎ յայտնում է հե- տեւարը. 1-մ ծխախոտի արդիւնաբերու- թեան մեծ պահանջը զորքեց Թիֆլիսի գոր- ծարանատէր Պիլաթով և ընկ. և Գալե- զովին նմանակել իմ արդիւնաբերութեան ձե- լին գանազան անուններով, մանաւանդ „ԼՕ- ՐԻՍ-ՄԵԼԻՔՕՎ“, „ԳԵՆԵՐԱՎ ԳԷՅՄԱՆ“ և „ԳԵՆԵՐԱՎ ՍԿՕՐՈՒԵՎ“: Նախազգուշացնելով իմ ծխախոտը գործածողներին, խնդրում եմ ուշադրութիւն դարձնել իմ ֆիրմայի հե- տեւել նշաններին վրա. 1) Հրապարակական հաւանութիւն 1865 թուականի Մոսկովայի հանդէսից, 2) Ոսկիայ մեդալ Մոսկովայի անկերական հանդէսից 1872 թ., 3) Պատուաւոր կարծիք 1873 թ. Վիեննայի աշխարհահանգից, 4) մեծ մեդալ 1876 թ. Ֆիլադելֆիայի միջազգային աշխարհահանգ- սից, 5) Արծաթէ մեծ մեդալ 1878 թ. Փարիզի աշխարհահանգից, իսկ այդ նշան- ները չունեցող արդիւնաբերութիւնը խեղ- ՐԵՄ ԿԵԼԹ ՀԱՄԱՐՈՒ: ՄԱԿԵԳՕՆԻՍԻՑ ՆՈՒ- ըրումն ստացաւ ամենալաւ ՀՈՏԱԻԷՏ ԹԷՅԱ- ԽՈՏ: Լաւ յատկութեան ծխախոտ սիրող- ներին խնդրում դիմել Թիֆլիսի մէջ. Սպի- ըրեզն իմանալից Պոպովին, Բամազովին, Բայանդուրովին, Միկիրովին, Բէժանօ- վին, Տէր-Գրիգորեանց և ընկ. և Գէպօն, որ գտնուում է Գօլովնիսկի փողոցի վրա, իշխան Բազրատիօն-Մուխրանսկու տանը: ԱՅԳ ԱՆ- ՁԻՆՔ ՈՒՂՂԱԿԻ ԻՄ ԳՈՐԾԱՐԱՏԵՐ ԵՆ ՍՏԱՆՈՒՄ ԾԽԱԽՈՏԸ:

Բաւաւոր 1-ն գրիչիայի վաճառական և ծխախոտի գործարանատէր ԵԱԿՕՎ ՍԵՄԵՕ- ՆՕՎԻԶ ԿՈՒՇՆԱՐԵՍՈՎ:

7—12

Ի Ե Ն Թ Ը

ԱՐԿԱՇՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՌՈՒՍ-ԹՈՒՐԿԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՐԱՖՅԻԻ

Տպագծ մաքուր թղթի վրա, գիրքը բաղ- կանում 400 էրկից: Թիֆլիսում ծախվում է „Մշակի“ խմբագրատանը, „Կենտրոնական զրաւաճառանոցում“, „Կովկասեան զրա- վաճառանոցում“ պ. Զաքարիա Գրիգորեան- ցի մօտ, և պ. պ. Շահինեանցի, Բօզար- ջեանցի, Հովսէփեանցի ծխախոտի մագազին- ներում:

Գինն է 1 ռուբլ 20 կոպ.:

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ

ТУРЕЦКИХЪ АРМАНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

Հրատարակութեամբ Ներսիսի Սիմէօնե- անց լոյս տեսաւ գերմանացի բժիշկ Նրէքերի „Տնային բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքիցի հայերէն թարգմանութիւնը 45 պատկերով, որոց միջոցաւ կարելի է կատարել առողջապահական բազմաոճակ մարմնամարզական կրթութիւններ ամեն տեղ, ամեն ժամանակ և առանց դործիքի: Նա յարմարացրած է ամեն հասակի արանց և կանանց համար: Գինն է 40 կոպ. ծախ- վում է „Կենտրոնական և Կովկասեան զրա- վաճառանոցներում, Նոյնպէս և պ. Մ. Վար- գանեանցի մօտ.“ Тройцкій пер. типо- графія Вартамянца, въ Тифлисъ.

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԵԲԷԼ (աթոռներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջին փողոցում Կատարիկաց փողոցի անկիւնում ՄԻ- ՔԱՅԷԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈԼԱՍԵԱՆԻ պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցեով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

21—150

Արդէն ուղարկեցաւ իւր բաժանորդներին **ՐԱՖՅԻԻ ԻԵՆԹԸ** անու- նով վիպասանութիւնը: Նոր գնել ցանկացողներին խնդրում ենք դիմել ՇՈՒՇԻ, կամ ուղղակի հրատարակչին, կամ Մահմադ-Յախթեանցի ապարանք: ԲԱԳՈՒ պ. Ալեքսանդր Թարխանեանցին, ԹԱՐՎԷՋ պ. Գրիգոր Բէշտեանցին. Հրատարակչի հասցէն. Шуша, въ конторѣ Арунцъ АБЪІЛУ АП- РЪСЯНЦУ.

Վերականգնող **ՄԱԿ-ՄԱՍ- ՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԸ** վերաբա- ձնող: Գինը 2 ռ. 2 շէշը, **ՓՈՍՏԱ- ՅՈՎ** ուղարկված 2 ռ. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ:

Մի և նոյն տեղը **ԻԵՆԱՅԻ ԻԻՂ**, մազերը ամրացնող հա- մար, 1 ռ. ամանը գրծին զիւա- ցաւի գէժ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍՅՈՒՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն: 82—100

Ա Ն Գ Լ Ի Ա Կ Ա Ն Մ Ա Գ Ա Ջ Ի Ն Ո Ւ Մ					
Հաճախեցէք թէյի ֆունտը	1 ռ. 5 կ.	Վաւկայից բերվող թէյի հետ	Ֆ. 1 ռ. 30 կ.		
—	1 ռ. 10 կ.	—	—	—	Ֆ. 1 ռ. 40 կ.
—	1 ռ. 20 կ.	—	—	—	Ֆ. 1 ռ. 60 կ.
—	1 ռ. 40 կ.	—	—	—	Ֆ. 1 ռ. 80 կ.
—	1 ռ. 60 կ.	—	—	—	Ֆ. 2 ռ. —
—	1 ռ. 80 կ.	—	—	—	Ֆ. 2 ռ. 50 կ.
Ամենալաւը	2 ռ. —	—	—	—	Ֆ. 3 ռ.

94—100

ՎԵՐԱԿՈՒՆԵՐ 4 ռ., ծրծողներ 1 ռ., ծալիղ աթոռներ 1 ռ. 50 կ., ՓԱՅՏ-ԱԹՈՒՆ 4 ռ., ԲԱԶԿԱԹՈՒՄ-ՄԱՀԱԿԱԼ 10 ռուբլ և աւելի, թէյի բաժաններ 25 և 30 կ., մի աման քորցողներ 50 կ., պատեւա ծխողների համար 60 կ. ֆոնտը, անգլիական ՎԱՆԵԱ- ՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱ- ԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**: 10,000 զոյգ գուլբաներ 25 կ.—ից զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 30 կ.— 1 ռ., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ռ., 1,000 ՄԱՀԱԿԱԼՆԵՐ 5 ռ.—35 ռ., 400 արշին բամբակ. 1 ռ.—1 ռ. 30 կ., պա- ռուսինա 40 կ.—1 ռ., 300 հատ ըէֆօլիւր 4 ռ.—35 ռ., 700 ալբոմ ԿԻՍԱԳԵՆՈՎ, 10,000 ֆունտ թէյ թէթաւաւնով 1 ռ. 65 կ.: Եր- կաթէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի հա- մար: Ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ:

3—100

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 30% ԷԺԱՆ ԳԱՆ ԹԷ ՈՒՐԻՇ ՏԵՂ. մուրաբա- ներ, կօնֆէկաներ, **ԿԱԿԱՕ**, բրինձ, Ա- ՄԱՆԵԼԷՆ, բօկաներ, թասեր, երես լուա- նալու ամաններ, չայիկներ, ԲԱՅԱԿԱՆԵՐ, կերակրի ամաններ (судки), մատուցարան- ներ, ԿՈՂՊԷՔՆԵՐ, ԳԱՆԱԿԱՆԵՐ, զգայներ, ԳՐԻԶՆԵՐ, թուղթ, մատիւններ, տետրա- ներ, ՀՐԱՅԱՆԵՐ, ԲԷՎՈԼԵՐՆԵՐ, ալբոմ ներ, ՄԱՀԱԿԱԼՆԵՐ, ՀԱԳՈՒՍՏ, արիօ, պա- ռուսին, թաշկինակներ, երեսրիչներ, կիւն- կա, գուլբաներ, ԹԱՄԲԵՐ, ՊՐՏՏ-ՎԷՅՆ, խե- ռես, կօնեակ և այլն: Թէթ մեծ քանակու- թեամբ ՎԱՀԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻ համար ՊՈՒԿԸ 44 ռ., 46 ռ., 48 ռ., 50 ռ., 52 ռ., 54 ռ., և այլն: Այդ բոլորը կարելի է գտնել **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**: Մի և նոյն տեղը էժան գնով. ՇԷՐԲԵՏ մա- գնելիս, խեղճ ԾԱՐԱՒԻ գէժ, ԻԵՆԱՅԻ գի- նի ջրամի գէժ, կարթուսան փօշի, հեղուկ և ՍԱՊՕՆ, բժշկական թուղթ փառերկրօգե- տի համար, պարսկական փօշի:

17—100

Մի երկտասարէ ,որ գիտէ հաշուապահու- թիւն, ուսերէն և հայերէն (двойная италянская бухгалтерія) ցանկանում է կանտորչիլի պաշտօն. հասցէն կարելի է ի- մանալ պ. Աւետիք Էնֆիաճեանցի զրաւա- ճառանոցում:

2,400 ԲՈՒԲԼՈՎ ծախվում է ՊԱՐՏԷՋ և ՀՈՂ տան համար: Հարցնել անգլիական խանութի մէջ: 3—6

Բժիշկ Անդրէաս ԳԱՆԷԼԻԲԷԿԵԱՆՑ վերա- դառնալով արտասահմանից, ընդունում է հիւանդներ միայն ներքին և ջրային հիւան- դութիւններից, երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը 5 1/2—7 1/2 ժամը երեկո- յեան. Սօլովի, Լարթատորնի փողոցի վը- ռա, Գամբարեանցի տունը № 15:

2—6 (2)

ԱՅՐԻ ՈՎԱՆՆԱ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԶԻՒԻԱՆԵԱՆՑ ԵՒ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ—ՄԱ- ՐԻԱՄԵԱՆ ՕՐԻՈՐԳԱԿԱՆ ԳՊՐՈՑԻ տե- սուէ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԳԻԱՆԵԱՆՑ ցա- ւօք սրտի յայտնելով առաջինը իւր դատեր և երկրորդն իւր քրոջ օրիորդ ԵԿԱՏԵՐԻՆԷ ԳԵՈՐԳԵԱՆ ԶԻԳԻԱՆԵԱՆՑԻ մահն, որ վարժուհի էր վերոյիշեալ զպրոցում, խնդրում են բարեկամներին և ազգականներին յարգել հանգուցելոյ յուզարկաւորութիւնն, որ տեղի կունե- նայ իւրեանց սեպհական անից, ֆոմին- նոյ փողոցում մեղանակալիս ուղար- վայի մօտ, Մոզնու սուրբ Գէորգ եկե- ղեցին, հինգշաբթի 18-ին ամառոյ, ա- ռաւօտեան 9 ժամին: 1—2

Այս տարի ԿՕՁՐԻ ամառանոցում կը արուին ՀՍՑՈՑ ԼԵՁՈՒԻՑ ԵՒ ԹՈՒՐԱԲԱՆՈՒ- ԹԻՒՆԻՑ դասեր: Հարցնել Մշակի“ խմբա- գրատանը: 1—4